

KS. MARCIN SIENKOWSKI\*

**Piotr Jaroszyński, *Spór o Europę. Zderzenia cywilizacji, Polskie Towarzystwo Tomasa z Akwinu, Lublin 2017, wyd. drugie poszerzone, ss. 135.***

Lektura książki profesora Piotra Jaroszyńskiego (KUL) w pierwszej kolejności zwraca uwagę na to, że Europę można rozumieć na wiele sposobów. Nie jest to jedynie nazwa jednego z kontynentów. Można ją rozpatrywać w wielu kontekstach np. geograficznym, politycznym, ale również kulturowym, religijnym i cywilizacyjnym. Ten ostatni zdecydowanie dominuje w omawianej książce, co nie oznacza, że inne zostały pominięte.

Ze wstępu dowiadujemy się, że głównym celem, ze względu na który powstała ta książka, jest wyjaśnienie i uporządkowanie kontekstu sporów o Europę, czyli ukazanie różnych koncepcji Europy, które pojawiały się w ciągu dziejów. Ponadto chodzi w niej również o wskazanie charakterystycznych cech poszczególnych koncepcji Europy. W ten sposób daje się zauważyć, że pojęcie Europy nie jest ani definitywnie określone, ani bezdyskusyjne.

W szczęściu rozdziałach książki omówione są poszczególne koncepcje Europy. Autor koncentruje uwagę czytelnika na jej trzech podstawowych modelach. W każdym z nich na plan pierwszy wysuwają się inne elementy cywilizacyjne: kultura, religia, nauka.

Należy zauważyć, że interesujący jest sam sposób, w jaki zostały ukazane poszczególne koncepcje Europy. Chodzi o to, że specyfika każdej z nich wykrystalizowała się w zderzeniu z innym światem (zderzenia cywilizacyjne). Np. pierwsza koncepcja Europy powstała na skutek konfliktu Grecji z Presją (Europy z Azją). Druga zrodziła się w wyniku zderzenia chrześcijaństwa z islamem. O trzeciej Autor mówi, że zaistniała wobec konfrontacji cywilizacji europejskiej z dziedzictwem narodów zamieszkujących inne kontynenty.

Ponieważ w największym stopniu Europa zawdzięcza swoje istnienie starożytnym Grekom, to przede wszystkim ich kultura rozwijana w takich obsza-

---

\* ks. Marcin Sienkowski – Wyższe Seminarium Duchowne Diecezji Elckiej  
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0679-5006>; e-mail: [sienkowski@interia.pl](mailto:sienkowski@interia.pl)

rach, jak: *theoria*, *praxis* i *poiesis* (nauka, moralność i wytwórczość) nadała kształt i kierunek rozwoju powstałej cywilizacji. Następnie nieprzeceniony wkład w kształtowaniu tożsamości Europy wniosła religia chrześcijańska z wszystkimi konsekwencjami jej wymiaru nadprzyrodzonego i uniwersalnego zakresu. Jaroszyński opisuje ten proces również w zderzeniu chrześcijaństwa z islamem. Wskazuje na różnice teologiczne między nimi i ukazuje ich stosunek do personalizmu. Warte uwagi czytelnika są kolejne zmiany dokonujące się w kształtowaniu Europy. Wiążą się one z takimi oświeceniowymi procesami, jak dehellenizacja czy dechryścianizacja. W końcu nie bez wpływu na rozumienie Europy w dzisiejszej dobie pozostaje model Unii Europejskiej. Autor książki trafnie wylicza i omawia jej współczesne idee nie pomijając ich wymiaru ideologicznego z koncepcją nowego człowieka i wrogością wobec chrześcijaństwa na czele.

Lektura książki *Spór o Europę* jest cenna z wielu względów. Przede wszystkim porządkuje dyskusje i spory wokół tego, czym była, jest i jaki powinna mieć kształt cywilizacja europejska. Ponadto uświadamia, że Europa to nie tylko obszar geograficzny, ale również wymiar polityczny, kulturowy, a zwłaszcza cywilizacyjny. Ukazuje także specyfikę innych cywilizacji i ich wpływy na rozumienie Europy dawniej i dziś.

Z pewnością wszelkie wysiłki zmierzające do zrozumienia tego, czym jest Europa, jaką ma tożsamość i jak oceniać zachodzące w niej zmiany – wspiera książka Piotra Jaroszyńskiego. Uświadamia ona zarazem, że walka o Europę nie ustała. Dziś toczy się ona głównie wokół rozumienia człowieka. Dlatego lektura książki pod kątem sporu o człowieka jeszcze bardziej uwypukla to, czym w istocie jest trwający spór o Europę.